Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
H. SAUGMANDSGAARD ØE
представено на 17 декември 2015 година [1]

Дело C-528/14

X
срещу
Staatssecretaris van Financiën

(Преюдициално запитване, отправено от Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия)

„Обща митническа тарифа — Регламент (ЕО) № 1186/2009 — Член 3 и следващи — Освобождаване от вносни мита — Лично имущество — Преместване на обичайното място на пребиваване от трета страна в Европейския съюз — Понятието „обичайно място на пребиваване“ — Изключване на възможността да се установи обичайно място на пребиваване едновременно в трета страна и в държава — членка на Съюза — Критерии за определяне на обичайното място на пребиваване“

I – **Въведение**

1. Преюдициалното запитване, отправено от Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия), се отнася до тълкуването на член 3 и сл. от Регламент (ЕО) № 1186/2009 на Съвета от 16 ноември 2009 година за установяване на система на Общността за митнически освобождавания [2]. Посоченият член 3 позволява на физическо лице, преместващо своето „обичайно място на пребиваване“ от трета страна на митническата територия на Европейския съюз, да се ползва от такова освобождаване по отношение на личното имущество, което внася по този повод.

2. Настоящото запитване се отнася до спор между г-н X и Staatssecretaris van Financiën (държавен секретар на финансите на Нидерландия) във връзка с отказа на нидерландските митнически органи да освободят от вносни мита личното имущество, което заинтересуваното лице внася в Нидерландия, след като напуска Катар, където пребивава и работи в продължение на три години и половина. Според тези органи предвиденото във въпросния член 3 митническо освобождаване в случая не може да се приложи, тъй като обичайното място на пребиваване на г-н X всъщност останало непроменено в Нидерландия през целия този период.

3. Запитващата юрисдикция най-напред пита Съда дали за целите на прилагането на Регламент № 1186/2009 е възможно „обичайното място на пребиваване“ на физическо лице да бъде едновременно в държава членка и в трета страна. При утвърдителен отговор на следващо място тя пита дали разрешеното с член 3 от този регламент митническо освобождаване може да се приложи от момента, в който заинтересуваното лице е престанало да пребивава обичайно в

1 — Език на оригиналния текст: френски.

2 — ОВ L 324, стр. 23.

тази трета страна. В случай на отрицателен отговор, тоест ако в този контекст е изключена възможността за две обичайни места на пребиваване, запитващата юрисдикция накрая иска да се установи какви са критериите, които трябва да бъдат приложени, за да се определи мястото на обичайно пребиваване на дадено лице по смисъла на посочения член, когато — както е в спора в главното производство — то е имало както лични, така и професионални връзки в трета страна и единствено лични връзки в държава членка.

II – **Правна уредба**

A– *Регламент № 1186/2009*

4. Регламент (ЕИО) № 918/83 на Съвета от 28 март 1983 година относно установяване на режима на Общността за митнически освобождавания[3], представляващ основният текст в тази област, е отменен и кодифициран с Регламент № 1186/2009.

5. Съображения 2, 3 и 4 от Регламент № 1186/2009 гласят:

„(2) Поради отсъствие на конкретна мярка за дерогация, приета в съответствие разпоредбите на Договора, митата по Общата митническа тарифа се прилагат за всички стоки, внасяни в Общността. […]

(3) При някои точно определени обстоятелства подобно облагане не е оправдано, когато по силата на особените условия при които стоките са внесени, отсъства обичайната нужда за защита на икономиката.

(4) Желателно е при такива обстоятелства да се предвиди възможност каквато съществува по традиция в повечето митнически законодателства за освобождаване на стоките от прилагането на обичайните за тях вносни мита“.

6. Членове 3—11 от Регламент № 1186/2009 се съдържат в дял II — озаглавен „Освобождаване от вносни мита“ — глава I, която се отнася до „Лично имущество, принадлежащо на физически лица, които преместват обичайното си място на пребиваване от трета страна в Общността“.

7. Член 3 гласи, че „[в]насяното от физически лица лично имущество при преместването на обичайното им място на пребиваване от трета страна на митническата територия на Общността се освобождава от вносни мита при условията на членове 4—11“.

8. Съгласно предвиденото в член 4, параграф 1 „[о]свобождаването се ограничава до лично имущество, което:

а) с изключение на конкретни случаи, обосновани от обстоятелствата, се намира във владение и, в случая на непотребими вещи, е използвано от заинтересуваното лице в предишното му обичайно място на пребиваване поне шест месеца преди датата, на която то е преустановило своето обичайно място на пребиваване в третата държава, която напуска;

б) е предназначено да бъде използвано за същите цели в новото му обичайно място на пребиваване“.

3 — ОВ L 105, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 2, том 2, стр. 126.

9. Съгласно член 5, параграф 1 „[о]свобождаване може да се предоставя само на лица, които са имали обичайното си място на пребиваване извън митническата територия на Общността за период от най-малко 12 последователни месеца“.

10. В член 6 се изброява личното имущество, което не подлежи на освобождаване от вносни мита.

11. По силата на член 7, параграф 1 „[с] изключение на особени случаи, освобождаване се предоставя единствено за лично имущество, декларирано за свободно обращение в рамките на 12 месеца от датата на установяване от заинтересуваното лице на обичайното му място на пребиваване на митническата територия на Общността“.

12. Член 8, параграфи 1 и 2 гласят, че „[д]о изтичане на 12 месеца от датата, на която е приета декларацията за свободно обр[а]щение, допуснатото безмитно лично имущество не може да бъде давано на заем, да се залага като обезпечение, отдава под наем или прехвърля възмездно или безвъзмездно, без компетентните органи да бъдат предварително уведомени за това“, тъй като в противен случай то се облага с вносни мита съгласно предвидените в параграф 2 от този член ред и условия.

13. Съгласно член 9, параграф 1 „[ч]рез дерогация от разпоредбите на член 7, [параграф 1], освобождаване може да бъде предоставено за лично имущество, декларирано за свободно обр[а]щение преди заинтересуваното лице да установи обичайното си място на пребиваване в рамките на митническата територия на Общността, при условие че лицето поеме задължението в рамките на срок от шест месеца действително да установи обичайното си място на пребиваване там“.

14. По смисъла на член 10, параграф 1, „[к]огато поради професионални задължения заинтересуваното лице напусне третата държава, където е обичайното му място на пребиваване, без същевременно да установи обичайното си място на пребиваване на митническата територия на Общността, но с намерение да го направи впоследствие, компетентните органи могат да разрешат безмитно допускане на личното имущество, което лицето внася с такава цел на посочената територия“.

15. Член 11 предоставя на компетентните органи възможност да дерогират някои от условията за прилагане на освобождаването, „[к]огато определено лице е принудено поради изключителни политически обстоятелства да премести обичайното си място на пребиваване от трета страна в митническата територия на Общността“.

Б– *Директиви 83/182/ЕИО и 83/183/ЕИО*

16. Директива 83/182/ЕИО на Съвета от 28 март 1983 година се отнася за освобождаването от данъчно облагане в Общността при временен внос на някои превозни средства от една държава членка в друга[4]. Параграф 1 от член 7 от нея, озаглавен „Общи правила за определяне на [мястото на пребиваване]“, гласи следното:

„По смисъла на настоящата директива „обичайно [място на пребиваване]“ означава мястото, където едно лице обикновено, т.е. не по-малко от 185 дни през календарната година, живее поради своите лични и професионални връзки или, в случай на отсъствие на професионални връзки, поради своите лични връзки, които разкриват тясна обвързаност между лицето и мястото, където живее.

4 — ОВ L 105, стр. 59; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 1, стр. 66.

Когато обаче професионалните връзки на едно лице са с място, различно от мястото, с което са личните му връзки, вследствие на което лицето живее последователно на различни места, разположени в две или повече държави членки, смята се, че неговото обичайно [място на пребиваване] е мястото, с което то има лични връзки, при условие че указаното лице постоянно се връща там […]“.

17. Директива 83/183/ЕИО на Съвета от 28 март 1983 година за освобождаване от данъчно облагане при окончателен внос на имуществото на физически лица от една от държавите членки[5] е отменена с Директива 2009/55/ЕО[6]. Текстът на член 6, параграф 1 от тези две директиви е идентичен с този на член 7, параграф 1 от Директива 83/182.

III – **Спорът в главното производство, преюдициалните въпроси и производството пред Съда**

18. След като работи и живее в Нидерландия, от 1 март 2008 г. до 1 август 2011 г. г-н X е нает на работа в Катар. В тази трета страна той ползва жилище, което му е предоставено от неговия работодател, и поддържа както професионални, така и лични отношения. В рамките на посочения период г-н X пребивава 281 дни извън Катар, през които посещава съпругата си, пълнолетните си деца и роднините си, останали в Нидерландия, и е на почивка в други страни. Съпругата му, която продължава да работи в Нидерландия, го посещава в Катар шест пъти за общо 83 дни.

19. С оглед на връщането си в Нидерландия г-н X подава до нидерландските митнически органи молба да му издадат разрешение за внос на личното му имущество от Катар в Съюза съгласно режима на митническо освобождаване, предвиден в член 3 от Регламент № 1186/2009. Данъчният инспектор отхвърля тази молба, с мотива че заинтересуваното лице не може да премести своето „обичайно място на пребиваване“ в Нидерландия по смисъла на посочения член, тъй като то запазило това място във въпросната държава членка по време на пребиваването си в Катар, поради което обичайното му местопребиваване никога не се намирало в тази трета страна.

20. Г-н X обжалва този отказ пред Rechtbank te Haarlem (Окръжен съд Харлем), който уважава искането му. Данъчният инспектор подава въззивна жалба пред Gerechtshof Amsterdam (Апелативен съд Амстердам), който с решение от 4 юли 2013 г. отменя постановеното съдебно решение.

21. Запитващата юрисдикция посочва, че за да обоснове решението си, Gerechtshof приема — като препраща към някои решения на Съда[7] — че обичайното място на пребиваване по смисъла на посочения член 3 следва да се намира там, където заинтересуваното лице е установило постоянния център на своите интереси. Като счита, че в случая не е възможно да се определи къде се е намирал постоянният център на интересите на г-н X, с оглед на неговите както лични, така и професионални връзки, Gerechtshof приема, че в подобен случай трябва да се даде предимство на личните връзки на заинтересуваното лице, и от това прави извода, че обичайното му място на пребиваване е останало в Нидерландия през целия разглеждан период.

5 — ОВ L 105, стр. 64; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 1, стр. 71.

6 — Директива на Съвета от 25 май 2009 година за освобождаване от данъчно облагане при окончателно въвеждане на лично имущество на физически лица, което произхожда от държава членка (ОВ L 145, стр. 36).

7 — В акта за преюдициално запитване се уточнява, че в това отношение Gerechtshof препраща към решения Ryborg (C-297/89, EU:C:1991:160); Louloudakis (C-262/99, EU:C:2001:407) и Alevizos (C-392/05, EU:C:2007:251), всички те отнасящи се до тълкуването на директиви 83/182 и 83/183.

22. Г-н X подава касационна жалба пред Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия), като изтъква, че тъй като личните му връзки са били осъществявани в две държави едновременно, това, че професионалните му връзки са се осъществявали единствено в Катар, трябвало да бъде водещият критерий, който да позволи да се установи обичайното му място на пребиваване в тази трета страна, поради което трябвало да може да се ползва от предвиденото в член 3 от Регламент № 1186/2009 освобождаване.

23. В този контекст с акт от 14 ноември 2014 г., постъпил в Съда на 21 ноември 2014 г., Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Допуска ли Регламент № 1186/2009 възможността едно физическо лице да има обичайно място на пребиваване едновременно в държава членка и в трета страна и, при утвърдителен отговор, предвиденото в член 3 освобождаване от вносни мита приложимо ли е за личното имущество, което това физическо лице пренася в Европейския съюз, когато напуска обичайното си място на пребиваване в третата страна?

2) В случай че Регламент № 1186/2009 изключва възможността за две обичайни места на пребиваване и преценката на всички обстоятелства не е достатъчна, за да се определи обичайното място на пребиваване: въз основа на какво правило или с помощта на какви критерии следва тогава да се определи — за целите на прилагането на този регламент — в коя държава е обичайното място на пребиваване на заинтересуваното лице в случай като настоящия, в който лицето има както лични, така и професионални връзки в третата страна и лични връзки в държавата членка?“.

24. Писмени становища представят г-н X, нидерландското правителство, както и Европейската комисия. Не е проведено съдебно заседание за изслушване на устни състезания.

IV – **Анализ**

A– *По изключването на възможността да се установи обичайно място на пребиваване по смисъла на Регламент № 1186/2009 едновременно в трета страна и в държава членка*

1. Уводни бележки

25. С първия си въпрос, който се подразделя на две части, запитващата юрисдикция по същество иска от Съда, най-напред, да определи дали за целите на прилагане на Регламент № 1186/2009[8] е възможно физическо лице да има „обичайно място на пребиваване“ през един и същ период на две различни места, и по-конкретно едновременно в една държава членка и в трета страна. На следващо място, при утвърдителен отговор на тази първа част на въпроса Съдът е приканен да се произнесе дали предвиденото в член 3 от посочения регламент митническо освобождаване може да се приложи по отношение на вноса на лично имущество, преместено в Европейския съюз от момента, в който собственикът му е престанал да има обичайно място на пребиваване в съответната трета страна.

8 — От самото начало следва да се подчертае, че тълкуването на понятието за обичайно място на пребиваване, което запитващата юрисдикция иска, засяга не само членове 3—11 от Регламент № 1186/2009, чието прилагане се разглежда в спора в главното производство, но и други разпоредби на този регламент (вж. т. 28 от настоящото заключение).

26. С оглед на подхода, възприет от Gerechtshof Amsterdam (Апелативен съд на Нидерландия)[9], запитващата юрисдикция поставя въпроса за тълкуването, което следва да се даде на понятието „обичайно място на пребиваване“ по смисъла на регламента при обстоятелства като тези в настоящия спор, като се има предвид, че в случая г-н X е поделял времето си на присъствие и връзките си между Нидерландия и Катар по време на разглеждания период от няколко години. Тази юрисдикция счита, че предвидените в Регламент № 1186/2009[10] цели, изглежда, в подобен случай допускат, от една страна, възможността да е налице обичайно място на пребиваване едновременно в държава членка и в трета страна и от друга страна, възможността да се предостави освобождаването, предвидено в член 3 от посочения регламент, след като заинтересуваното лице се е отказало от мястото си на пребиваване в тази трета страна и по този повод е преместило личното си имущество в съответната държава членка[11].

27. Г-н X предлага на първия преюдициален въпрос да се отговори, че прилагането на член 3 от Регламент № 1186/2009 следва да бъде допуснато в случай като този в спора в главното производство[12]. Нидерландското правителство и Комисията от своя страна защитават тезата, че разпоредбите на посочения регламент изключват възможността физическо лице едновременно да има обичайно място на пребиваване в държава членка и в трета страна. Този последен подход споделям и аз поради изложените по-долу причини.

2. По необходимостта да се тълкува понятието за обичайно място на пребиваване по смисъла на Регламент № 1186/2009

28. Както подчертават и запитващата юрисдикция, и нидерландското правителство и Комисията, в Регламент № 1186/2009 няма определение на понятието „обичайно място на пребиваване“ — там то се съдържа не само в членове 3—11, релевантни за настоящото дело, но и по-специално в текста на френски, в членове 12, 13, 17 и 81 от него. Същото е положението и при Регламент № 918/83, който също е имал за цел установяването на режима на Общността за митнически освобождавания и който е отменен с Регламент № 1186/2009, кодифициращ разпоредбите на този предходен акт, без да ги изменя по същество[13].

9 — Съгласно акта за преюдициално запитване „[п]реценката на Gerechtshof, че [...] не може да бъде еднозначно определено къде се е намирал постоянният [...] център на интереси на [г-н X], почива на схващането, че обстоятелствата, които са довели до заключението, че заинтересуваното лице има (е запазило) своето обичайно място на пребиваване в Нидерландия[, от една страна], и обстоятелствата, които са довели до заключението, че това лице има своето обичайно място на пребиваване в Катар[, от друга страна], взаимно се уравновесяват“.

10 — В това отношение въпросната юрисдикция споменава решения Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556, т. 24—26) и Wencel (C-589/10, EU:C:2013:303). На този етап ще подчертая, че в случая последното решение може да бъде изтъкнато единствено по аналогия, тъй като се отнася до тълкуването на разпоредби на Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, в редакцията му, изменена и актуализирана с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г. (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35 и поправка в ОВ L 32, 2008 г., стр. 31).

11 — Запитващата юрисдикция все пак нюансира това последно твърдение, като уточнява, че би могло да се счете и че в действителност не може да става дума за преместване на обичайното място на пребиваване по смисъла на този член, „защото мястото на пребиваване в третата държава фактически само се изоставя“.

12 — Г-н X по-специално главно поддържа, че през разглеждания период не е пребивавал на две места, тъй като не е имал „вече „обичайно място на пребиваване“ в Нидерландия“, където е правел „само посещения“, и че отговорът на поставения въпрос следователно е изцяло теоретичен. При условията на евентуалност, ако трябвало да се възприеме друг анализ на фактите, г-н X твърди, че било възможно да се установи обичайно място на пребиваване едновременно в държава членка и в трета държава и че в случая той можел да ползва предвиденото в член 3 митническо освобождаване, тъй като обичайното място на пребиваване, което запазил в Нидерландия, било „по-маловажно“ в сравнение с „по-важното“ му обичайно такова място, намиращо се в Катар.

13 — В предложението си от 11 декември 2008 г., довело до приемането на Регламент № 1186/2009 (COM(2008) 842 окончателен), Комисията уточнява, че „[н]овият регламент ще замести различните актове, които са инкорпорирани в него [вж. приложение V към това предложение]; той запазва напълно съдържанието на кодифицираните актове и се ограничава до тяхното обединяване, като внася *единствено формални изменения*, необходими за самото кодифициране“ (курсивът е съгласно оригинала).

29. Мълчанието в тези регламенти е още по-отчетливо, поради това че от една страна, Комисията е избрала да въведе определение на понятието „обичайно място на пребиваване“ в първоначалното си предложение, довело до приемането на Регламент № 918/83 [14] — особеност, на която ще се върна впоследствие [15] — и от друга страна, противно на това законодателят е решил да включи общо определение в директиви 83/182 и 83/183 за освобождаване от данъчно облагане [16], приети в същия ден, в който и Регламент № 918/83.

30. Макар Съдът вече да е дал определения на „обичайното място на пребиваване“ по смисъла на Директива 83/182 [17] и Директива 83/183 [18], доколкото ми е известно, той все още не е тълкувал това понятие по смисъла на регламентите, определящи режима на Общността за митнически освобождавания. Действително няколко решения на Съда се отнасят до тълкуването на разпоредбите на Регламент № 918/83 и Регламент № 1186/2009 и позволяват по-специално да се очертае материалният обхват на приблизително тридесетте предвидени във въпросните актове категории митнически освобождавания, но всички тези предходни съдебни решения засягат други понятия [19].

31. Що се отнася до начина, по който тълкуването следва да бъде извършено, ще припомня, че съгласно постоянната практика на Съда както от изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и от принципа за равенство следва, че разпоредба от правото на Съюза, чийто текст не съдържа изрично препращане към правото на държава членка с оглед на определянето на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Съюза, при което да се отчитат контекстът на разпоредбата и целта на разглежданата правна уредба [20].

32. В Регламент № 1186/2009 обаче не се дава определение на понятието „обичайно място на пребиваване“, където то се използва по-специално за да се определят условията за прилагане на член 3 и сл. от Регламента, като не се прави и изрична препратка към националните законодателства за определянето на значението на този израз. Следователно за целите на прилагане на всички разпоредби на този регламент разглежданото понятие трябва да се счита за самостоятелно понятие на правото на Съюза. Този подход се потвърждава и от приетата от Съда позиция във връзка със заменените с Регламент № 1186/2009 разпоредби на Регламент № 918/83, който също не съдържа определение на използваните в него понятия [21].

33. При все че отчитането на контекста, в който се вписват релевантните в случая разпоредби, и на предвидените в тях цели ще е необходимо, за да се извърши тълкуването на това самостоятелно понятие, на първо място ще бъдат изтъкнати аспектите от анализа, изведени от текста на тези разпоредби, тъй като ми се струва, че са от особена значимост в настоящото дело.

14 — Предложение от 12 март 1979 г. (COM(79) 104 окончателен).

15 — Относно предложеното от Комисията определение и поясненията, които то може да внесе, за да се отговори както на първия, така и на втория въпрос, поставени в настоящото дело, вж. съответно точка 35 и точка 71 от настоящото заключение.

16 — Вж. разпоредбите на тези директиви, цитирани в точки 16 и 17 от настоящото заключение.

17 — Вж. по-специално решение Louloudakis (C-262/99, EU:C:2001:407, т. 51 и сл., както и цитираната съдебна практика), критериите от което за определяне на обичайното място на пребиваване са припомнени в решение Комисия/Гърция (C-156/04, EU:C:2007:316, т. 45 и 46).

18 — Вж. решение Alevizos (C-392/05, EU:C:2007:251, т. 54 и сл.).

19 — Вж. по-специално решения Universität Stuttgart (303/87, EU:C:1989:128), Schoonbroodt (C-247/97, EU:C:1998:586), Feron (C-170/03, EU:C:2005:176), Har Vaessen Douane Service (C-7/08, EU:C:2009:417), Lietuvos geležinkeliai (C-250/11, EU:C:2012:496), Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556) и Utopia (C-40/14, EU:C:2014:2389).

20 — Вж. по-специално решения Seattle Genetics (C-471/14, EU:C:2015:659, т. 23 и сл.) и Axa Belgium (C-494/14, EU:C:2015:692, т. 21 и сл.).

21 — Вж. решения Feron (C-170/03, EU:C:2005:176, т. 26 и сл.) и Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556, т. 22 и сл.).

3. По граматическото тълкуване на релевантните разпоредби

34. Както Комисията правилно посочва, формулировката на релевантните разпоредби на Регламент № 1186/2009 по никакъв начин не позволява да се заключи, че за целите на прилагане на предвиденото в член 3 от него освобождаване би било възможно да е налице обичайно място на пребиваване едновременно в държава членка и в трета страна, като се има предвид, че не само в член 3, но и в членове 4, 5, 7, 9, 10 и 11[22] се използва съгласувано изразът „обичайно място на пребиваване“ в единствено число. Ще добавя, че същото се отнася и за всички останали членове от Регламент № 1186/2009, където се съдържа понятието[23], при това в текстовете на всички отделни езици на регламента[24].

35. В това отношение може да се отбележи още, че в първоначалното си предложение, довело до приемането на Регламент № 918/83[25], Комисията предвижда определение на понятието „обичайно място на пребиваване“[26], което не е възприето в окончателната редакция на регламента, и съставя набор от разпоредби, които се позовават на това понятие[27], като то се използва изключително в единствено число.

36. Тези съображения от граматически порядък се потвърждават от данни, които са с по-съществен характер. Всъщност различни формулировки, съдържащи се в членове 3—11 от Регламент № 1186/2009, са в подкрепа на схващането ми, че не е възможно „обичайното място на пребиваване“ на дадено физическо лице по смисъла на тази разпоредба да се намира едновременно в държава членка и в трета страна за целите на прилагането на тези членове.

37. Най-напред споделям анализа на нидерландското правителство, съгласно който текстът на посочения член 3 предполага предвиденото в него право на освобождаване да се отнася единствено до случая на *преместване* на обичайно място на пребиваване от трета страна на митническата територия на Съюза, но не и до положението на лице, което вече е имало обичайно място на пребиваване в държава членка и следователно на тази територия. Всъщност използваният от законодателя израз за преместване непременно предполага — било то и само в етимологичен аспект — прехвърлянето на това място на пребиваване между място извън Съюза и друго вътре в него. Наличието на такова движение е видно и от формулировката на главата, в която се съдържат въпросните членове 3—11.

38. Прочитът на член 4 потвърждава този анализ, тъй като в него се упоменава имуществото, което е използвано от заинтересуваното лице в „*предишното* му обичайно място на пребиваване поне шест месеца преди датата, на която то е преустановило своето обичайно място на пребиваване в *третата държава, която напуска*“, и което ще бъде използвано в „ *новото* му обичайно място на пребиваване“[28] — формулировки, от които според мен произтича, че по едно и също време може да има само едно „обичайно място на пребиваване“ по смисъла на този регламент.

22 — Членове 6 и 8 не се посочват в този списък, тъй като, предвид това че се отнасят до определянето на личното имущество, за което не се предоставя или се допуска изключване, в тях не се споменава понятието „обичайно място на пребиваване“.

23 — А именно, по-специално за текста на френски, членове 12, 13, 17 и 81 от този регламент.

24 — Освен текста на френски вж. също текстовете на испански („residencia normal“), датски („sædvanlige opholdssted“), немски („gewöhnlichen Wohnsitz“), английски („normal place of residence“), италиански („residenza normale“), нидерландски („normale verblijfplaats“), португалски („residência habitual“), румънски („reședința obișnuită“) и шведски език („normala bostad“).

25 — Посоченото по-горе предложение (COM(79) 104 окончателен).

26 — Вж. член 4, параграф 2 от това предложение, цитиран в точка 71 от настоящото заключение.

27 — Вж. членове 5, 6, 10—12, 14, 16, 17, 20 и 71 от това предложение.

28 — Курсивът е мой.

39. Освен това членове 7, 9, 10 и 11, където се използва това понятие, по никакъв начин не позволяват да се приеме, че е възможно в един и същ период да се съчетават обичайни места на пребиваване извън и в рамките на митническата територия на Съюза. Напротив, в тези разпоредби според мен се прави ясно разграничение между установяването на обичайното място на пребиваване на заинтересуваното лице извън тази територия — на първоначален етап, след което в рамките на тази територия — на следващ етап.

40. Така граматическото тълкуване на разпоредбите на Регламент № 1186/2009, разглеждани в настоящото дело, ме карат от самото начало да дам отрицателен отговор на първата част от първия въпрос, поставен от запитващата юрисдикция. Този извод prima facie се подкрепя както от текста, така и от целта на въпросните разпоредби.

4. По систематичното тълкуване на релевантните разпоредби

41. От разглеждането на съображения 2 и 3 във връзка с член 1[29] от Регламент № 1186/2009 е видно, че продължава да се прилага принципът на общо облагане на движенията на имущество, което — както е в спора в главното производство — се насочва към територията на Съюза. Единствено по изключение, „поради особени обстоятелства“[30], които са „точно определени“, някои видове внасяно в Съюза имущество може да избегнат митническото облагане в приложение на този регламент.

42. Следователно освобождаване се предоставя на заинтересувано лице, направило заявление за това, при условие че съответният внос е бил извършен в съответствие с определените с този регламент условия. Особеностите на благоприятните мерки, които се вземат по силата на митническо освобождаване, от една страна, са, че тези мерки нямат общ обхват, а от друга страна, че те са окончателни[31].

43. Тъй като освобождаването от вносни мита е способ, позволяващ да се отмени окончателно облагането на внесено имущество, и то за цели, установени точно от законодателя на Съюза, по принцип условията за прилагане на такава дерогация според мен трябва да бъдат тълкувани стеснително[32]. Тези условия обаче не могат да бъдат разглеждани толкова строго, че да се стигне до загуба на полезното действие на митническото освобождаване, по-специално когато предоставянето му зависи от аспекти, свързани с личния живот на засегнатите лица[33]. Това по-конкретно важи за тълкуването на член 3 и сл. от Регламент № 1186/2009, които изискват наличието на действително преместване на обичайното място на пребиваване от трета страна в държава членка, за да се допусне освобождаване на имуществото на заинтересуваното лице.

29 — Съгласно член 1 от Регламент № 1186/2009 същият „определя случаите, при които поради особени обстоятелства се предоставя освобождаване от вносни мита, износни мита и от мерките, приети въз основа на член 133 от Договора, за стоки, допуснати за свободно обр[а]щение или изнесени от митническата територия на Общността“.

30 — Тази ограничителна формулировка се съдържа и в предишния член 184 от Митническия кодекс [вж. също Регламент (ЕИО) № 2913/92 на Съвета от 12 октомври 1992 година относно създаване на Митнически кодекс на Общността, ОВ L 302, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 2, том 5, стр. 58], явяващ се правното основание за намесата на законодателя на Общността в областта на освобожданията от вносни или износни мита, класифицирани сред т.нар. „привилегировани“ операции (дял VI).

31 — Както се посочва в точка 1 от обяснителния меморандум на споменатото по-горе предложение (COM(79) 104 окончателен), прави се разграничение между митническите освобождавания и съответно неначисляването на мита — тъй като митата остават приложими за стоките, внасяни за цели или от лица, различни от предвидените при мярката за освобождаване — и отложеното плащане на мита — което е мярка с временен характер.

32 — Вж. по аналогия решение Schoonbroodt (C-247/97, EU:C:1998:586, т. 23 и цитираната съдебна практика), където Съдът уточнява, че разпоредби, предоставящи отлагане на мита, „трябва да се тълкуват стриктно съгласно техния текст и поради това е невъзможно да се прилагат, извън пределите на изричното им съдържание, за продукти, които не са посочени в тях“.

33 — В точка 1.4 от становището си относно предложението за регламент, довело до приемането на Регламент № 918/83 (ОВ C 72, 1980 г., стр. 20), Икономическият и социален комитет посочва, че „[в] тази област всъщност следва ясно да се отбележи, че става въпрос за проблеми, които засягат живота на лицата или семействата и които не трябва да се третират ограничително“ — откъс, цитиран и в решение Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556, т. 26).

44. В това отношение ще припомня, че както отбелязва запитващата юрисдикция по настоящото дело, Съдът вече е изключил възможността дадено лице да има две места на обичайно пребиваване едновременно на територията на две различни държави членки, но това е единствено за нуждите на прилагане на Регламент № 1408/71. За да мотивира решението си, Съдът по-специално отбелязва, че разрешаване в противоположния смисъл, тоест възможността да се съчетават няколко местожителства, би лишило от всякакво полезно действие разпоредбите на посочения регламент, съгласно които мястото на пребиваване се използва като критерий за привръзка с оглед определянето на приложимото законодателство в рамките на този инструмент [34]. Освен това възможността да се разполага с няколко т.нар. „обичайни“ места на пребиваване, според мен би противоречала на логиката, стояща в основата на механизма за освобождаване, предвиден в член 3 и сл. от Регламент № 1186/2009.

5. По телеологичното тълкуване на релевантните разпоредби

45. Съгласно съображение 3 от Регламент № 1186/2009, което по същество възпроизвежда второто съображение от Регламент № 918/83, предвидените в тези актове митнически освобождавания се обосновават от факта, че е допустимо да не се облагат внесените на територията на Съюза стоки, „когато по силата на особените условия[,] при които стоките са внесени, отсъства обичайната нужда за защита на икономиката“. От подготвителните работи по Регламент № 918/83 е видно приетото, че в случаите, при които предвидените в този акт особени обстоятелства са налице, „вещите, допуснати с освобождаване от мито, се внасят при такива условия, при които те не могат реално да конкурират сходните общностни производства, нито пък да накърнят финансовите ресурси на държавите“ [35].

46. Действително възможността за две обичайни места на пребиваване, разгледана от запитващата юрисдикция, сама по себе си може да изглежда съвместима с тези опасения, тъй като сякаш не е непременно необходимо в подобно положение да се прибягва до мерки за защита на икономиката на Съюза, които да доведат до изключването на митническите освобождавания. При все това считам, че приетата хипотеза, съгласно която дадено лице би могло да има т.нар. „обичайно“ място на пребиваване както в държава членка, така и в трета страна и да внесе личното си имущество на територията на Съюза в момента, в който преустанови пребиваването си в тази трета страна, представлява случай, който не съответства на предвидения в член 3 и сл. от Регламент № 1186/2009 фактически състав.

47. Всъщност, запитан относно тълкуването на разпоредби на Регламент № 918/83, Съдът изтъква, че „целите, преследвани от законодателя на Съюза при приемането на [този регламент] […] се изразяват в улесняване, от една страна, на установяването на ново пребиваване в държавата членка, и от друга страна, на работата на митническите органи на държавите членки“ [36]. Така изглежда, че с приемането на общите освобождавания от вносни мита, въведени с този регламент, законодателят е действал не само в интерес на лицата, които трябва да платят мита при установяването си в държава членка, но и за да опрости задачата на държавните служби, отговарящи за контрола на облагането на внесеното по този повод имущество. Всички тези съображения според мен могат да бъдат транспонирани по отношение на Регламент № 1186/2009, като се има предвид, че той само кодифицира разпоредбите, по-специално на Регламент № 918/83.

34 — Решение Wencel (C-589/10, EU:C:2013:303, т. 48 и сл.).

35 — Споменатото по-горе становище на Икономическия и социален комитет (точка 1.4). Освен това в точка 4 от обяснителния меморандум на споменатото по-горе предложение (COM(79) 104 окончателен) се посочва, че освобождаване се допуска по отношение на вноса на движимо имущество, което е в процес на ползване от лица, идващи да се установят в дадена държава, тъй като този внос не пречи на националното производство на сходни стоки, доколкото се извършва извън всякакви търговски съображения.

36 — Решение Treimanis (C-487/11, EU:C:2012:556, т. 24). Въпросните цели са формулирани по същия начин и от генералния адвокат Poiares Maduro в заключението му по дело Feron (C-170/03, EU:C:2004:312, т. 74), което препраща към това на генералния адвокат Saggio по дело Heinonen (C-394/97, EU:C:1999:10, т. 16).

48. При все това, що се отнася в случая до евентуалната възможност лице да има „обичайно място на пребиваване“ по смисъла на Регламент № 1186/2009 едновременно в държава членка и в трета страна, подобно на Комисията считам, че това, което тя квалифицира като „пълно завръщане в обичайно място на пребиваване в държавата членка“, не отговаря на споменатата по-горе цел, състояща се в насърчаване на „установяването на ново място на пребиваване в държава[…] членка“. В случай че дадено лице напусне едното от двете си т.нар. „обичайни“ места на пребиваване — намиращото се в трета страна, за да живее занапред изключително на другото място — *вече установеното в държава членка*, няма, в тесния смисъл на думата, действително *преместване на обичайно място на пребиваване* на митническата територия на Съюза, както това се изисква съгласно член 3 и сл. от посочения регламент.

49. От международни текстове, вдъхновили законодателя на Съюза наред с други източници[37], също е видно, че определящият елемент за обосноваване на освобождаването от вносни мита при обстоятелства като посочените във въпросния член 3 е това имуществото да е внесено от физическо лице в контекста на преместването на основното му местоживеене, наречено — в зависимост от източниците — „местожителство“ или „обичайно място на пребиваване“, от държавата на износ на това имущество към държавата на внос[38].

50. Следователно според мен на първата част от първия преюдициален въпрос следва да се отговори, че Регламент № 1186/2009 трябва да се тълкува в мисъл, че е изключено физическо лице да има обичайно място на пребиваване едновременно в държава членка и в трета страна, по-специално за целите на прилагане на митническото освобождаване, предвидено в член 3 от този регламент.

6. По втората част от първия преюдициален въпрос

51. С оглед на отрицателния отговор, който предлагам да се даде на първата част от първия въпрос, считам, че не следва да се отговаря на втората част от него, отнасяща се до евентуалното прилагане на посочения член 3 по отношение на личното имущество, преместено в Съюза, когато заинтересуваното лице преустанови намиращото се в трета страна „обичайно“ място на пребиваване, тъй като това питане е отправено от запитващата юрисдикция само при условията на евентуалност, ако се приеме, че лицето може да има две обичайни места на пребиваване по смисъла на този регламент.

52. В това отношение само ще наблегна на факта, че тази възможност ми се струва несъвместима със съществения критерий, предвиден във въпросния член 3, съгласно който „физически[те] лица[, искащи да ползват посоченото освобождаване,] *преместват[т] […] обичайното [си] място на пребиваване […] на митническата територия на Общността*“[39]. Всъщност тази формулировка според мен непременно налага прехвърлянето на единственото място на пребиваване — от трета страна в държава членка. Този случай обаче се различава от това, което би се случило, ако лице може да напусне обичайното си място на пребиваване,

37 — Вж. точки 5 и 7 от обяснителния меморандум на споменатото по-горе предложение (COM(79) 104 окончателен), както и четвъртото съображение от Регламент № 918/83, което по същество е възпроизведено в съображение 5 от Регламент № 1186/2009.

38 — Така съгласно Препоръка от 5 декември 1962 година на Съвета за митническо сътрудничество (понастоящем Световна митническа организация) относно допускането на освобождаване на движимото имущество, внасяно при преместване на местожителство (документ, наличен в интернет на следния адрес: http://www.wcoomd.org/fr/about-us/legal-instruments/recommendations/~/media/5E6130F9EAA54352A7710C2CA72ABA2B.ashx), този текст е приет с цел да „улесни *преместването на местожителство на физически лица от една държава в друга*“ и препоръчва „да се предоставя *освобождаване* от вносни мита и такси без забрани или ограничения с икономически характер на вноса на движимо имущество, внасяно от физическо лице *при преместване на местожителството му в държавата на вноса*“ (курсивът е мой).

39 — Курсивът е мой.

намиращо се в трета страна, за да се установи в бъдеще изключително на предполагаемото си друго такова място, вече в държава членка, както това се предвижда от запитващата юрисдикция[40]. Ако не изпълнява изцяло въпросния критерий, това лице не може да се ползва от правото на освобождаване, предоставено съгласно посочения член.

Б– *По критериите, позволяващи да се определи обичайното място на пребиваване на физическо лице по смисъла на Регламент № 1186/2009*

1. Уводни бележки

53. Вторият преюдициален въпрос е поставен в хипотезата, при която, както предлагам, Съдът би тълкувал разпоредбите на Регламент № 1186/2009 в смисъл, че изключват възможността физическо лице да има две обичайни места на пребиваване по смисъла на тези разпоредби.

54. Запитващата юрисдикция иска да се установят — с оглед на обжалваното пред нея решение и исканията на г-н X в жалбата му — критериите, които следва да се използват за прилагане на този регламент, за да се определи държавата, където се намира обичайното място на пребиваване на лице при обстоятелства като тези по спора в главното производство, а именно когато в рамките на даден период заинтересуваното лице е имало както лични, така и професионални връзки в трета страна и само лични връзки в държава членка. С този въпрос Съдът по същество се приканва да определи понятието за обичайно място на пребиваване по смисъла на Регламент № 1186/2009, и по-специално да уточни елементите за преценка, които трябва да бъдат преобладаващи в случай на разпръснатост на критериите за привръзка.

55. За да мотивира въпроса си, запитващата юрисдикция изтъква, че Съдът вече е анализирал понятието „обичайно място на пребиваване“ в рамките на тълкуването на споменатите по-горе директиви 83/182 и 83/183 за освобождаване от данъчно, а не от митническо облагане. Тази юрисдикция иска да се установи дали и в каква степен аспектите от определението на понятието за обичайно място на пребиваване, съдържащи се в тези две директиви, по-специално във връзка с уравновесяването между личните и професионалните връзки, както и отнасящите се до този въпрос решения на Съда[41] са релевантни за определянето на обичайното място на пребиваване по смисъла на Регламент № 1186/2009. В подкрепа на съмненията си тя изтъква, че целта на въпросните директиви се различава от тази на Регламента, и отбелязва, че спорът в главното производство не е същият като спора в основата на делата, по които Съдът е бил сезиран преди това, тъй като в случая заинтересуваното лице има професионални връзки само в засегнатата трета страна, но не и в държавата членка[42].

56. Според г-н X отговорът на втория преюдициален въпрос всъщност трябва да се впише в поредицата от решения на Съда, в които се тълкува понятието „обичайно място на пребиваване“ по смисъла на директиви 83/182 и 83/183, с мотива че Регламент № 1186/2009 попада в същия контекст и следва почти същата цел като тях, поради това че член 3 от него предвижда и движението на лично имущество, предназначено за физически лица. Освен това

40 — Като следва същата логика, нидерландското правителство поддържа при условията на евентуалност, че ако Съдът приеме, че член 3 от Регламент № 1186/2009 позволява да се разполага с обичайно място на пребиваване едновременно в държава членка и в трета държава, това все пак не означава, че засегнатото лице има право на предвиденото във въпросния член митническо освобождаване, като изтъква, че при тази хипотеза, от една страна, обичайното място на пребиваване, намиращо се в третата държава, ще бъде *напуснато* — а не преместено на митническата територия на Съюза — и от друга страна, намиращото се в държавата членка обичайно такова място ще бъде *запазено* — а не установено там.

41 — Тази юрисдикция препраща към решения Ryborg (C-297/89, EU:C:1991:160); Louloudakis (C-262/99, EU:C:2001:407) и Alevizos (C-392/05, EU:C:2007:251).

42 — В това отношение запитващата юрисдикция цитира решение Louloudakis (C-262/99, EU:C:2001:407, т. 52 и 53), но при все това отбелязва, че разпоредба, сравнима с член 7, параграф 1, втора алинея от Директива 83/182, съгласно който при някои обстоятелства предимство трябва да се даде на личните връзки, липсва в Регламент № 1186/2009, и счита, че в случая такива обстоятелства впрочем не могат да бъдат приети.

нидерландското правителство счита, че по аналогия с тези решения предимство трябва да се даде на личните връзки и че националният съд следва да определи в кое място на пребиваване те са преобладаващи въз основа на факти, които излага в неизчерпателен списък, вдъхновен от тази съдебна практика [43].

57. Комисията за сметка на това счита, че определението на понятието „обичайно място на пребиваване“, както е предвидено в директиви 83/182 и 83/183 и тълкувано от Съда, не може да се транспонира в настоящото дело. Тя предлага понятието по смисъла на този регламент да се определи като съответстващо „по принцип на мястото, където заинтересуваното лице действително пребивава през по-голямата част от годината“. Едва при условията на евентуалност — само в случаите, в които не личало ясно, че това място съответства на трета страна, следвало да се вземе предвид фактът, че основните лични връзки на заинтересуваното лице са в държава членка.

58. Считам, че за целите на тълкуването на Регламент № 1186/2009 понятието „обичайно място на пребиваване“ трябва да се разглежда самостоятелно не само по отношение на законодателствата на държавите членки [44], но и на определенията на това или на сродни на него понятия, съдържащи се в други актове на правото на Съюза, както са уточнени в практиката на Съда.

2. По тълкуването на понятието „обичайно място на пребиваване“ евентуално в светлината на други актове на правото на Съюза

59. За разлика от Регламент № 1186/2009, както Директива 83/182, така и Директива 83/183 — и двете приети в областта на освобождаването от данъчно облагане — изрично предвиждат какво трябва да се разбира под понятието „обичайно място на пребиваване“ съответно в член 7, параграф 1 и член 6, параграф 1 от тях [45]. Ще подчертая, че това упоменаване е дадено от законодателя единствено „по смисъла“ на тези директиви, а не като цяло в правото на Съюза [46]. Комисията правилно изтъква, че ако законодателят е искал да използва идентично определение за целите на прилагане на Регламент № 1186/2009, е щял да го направи, и то по-очевидно, при положение че Регламент № 918/83, който е кодифициран с Регламент № 1186/2009, е приет в същия ден, в който и тези две директиви.

43 — Като се позовава на точка 55 от решение Louloudakis (C-262/99, EU:C:2001:407), това правителство заключава от нея, че съдът трябва да вземе предвид „именно физическото присъствие, това на членовете на семейството, наличието на място за живеене, място, където децата действително ходят на училище, място, където се извършва професионалната дейност, местоположение на имуществените интереси, на административните връзки с органите на публична власт и със социалните институции, доколкото посочените обстоятелства разкриват желанието на това лице да придаде определена стабилност на мястото на обвързаност поради непрекъснатост вследствие на начина на живот и на развитие на нормални социални и професионални контакти“. То добавя отчитането на „данни, като например държавата на учредяване на правото на пенсия, държавата, в която е установен работодателят, и тази, в която е сключено здравното застрахователно покритие“.

44 — Вж. точка 31 и сл. от настоящото заключение.

45 — Текстът на тези разпоредби е припомнен в точки 16 и 17 от настоящото заключение.

46 — С оглед както на заглавието на тези членове („Общи правила за определяне на [мястото на пребиваване]“), така и на подготвителните работи по директивите (по отношение на Директива 83/183 вж. по-специално член 8 от предложението на Комисията, COM(1975) 528 окончателен (ОВ C 267, 1975 г., стр. 11) ми се струва, че определенията на въпросното понятие са въведени главно за да допълнят изброяването, което следва по-нататък в параграф 2 от тези членове, на допустимите доказателства, с които заинтересуваните лица могат да потвърдят къде се намира мястото им на пребиваване.

60. Освен директиви 83/182 и 83/183, на които запитващата юрисдикция се позовава, следва да се отбележи, че понятието „обичайно място на пребиваване“ също е било предмет на определение, формулирано по идентичен начин в директиви, приети впоследствие в областта на издаването и администрирането на свидетелствата за управление на превозни средства[47]. Съдът уточнява, че спазването на поставеното с тези директиви условие за обичайно място на пребиваване представлява съществен елемент от въведената с тях система за борба със злоупотребите, свързани с това, което тя нарича „туризъм за свидетелства за управление“, както и за улесняване на контрола[48]. Следователно изглежда, че когато законодателят искал да използва същото определение на това понятие като съдържащото се в директиви 83/182 и 83/183, включително и в област, съвсем различна от тази на данъчното облагане, той е правил това изрично.

61. При всички положения единствено в рамките на приложното поле на директиви 83/182 и 83/183 Съдът внася редица уточнения относно съдържащите се в тях определения. Той по-специално постановява, че по смисъла на всяка от тях „[з]а обичайно [място на пребиваване] трябва да се смята мястото, където заинтересованият е установил постоянния център на своите интереси“, че „[к]ритерият за постоянния характер препраща към условието, според което заинтересованият трябва да пребивава обичайно на съответното място най-малко 185 дни през една календарна година“, и че обичайното място на пребиваване трябва да се определи не само с оглед на „всички релевантни обстоятелства“, но и в светлината на целта на разглежданата директива[49].

62. От преамбюлите на директиви 83/182 и 83/183 обаче е видно, че тяхната основна цел е да улеснят упражняването на правото на свободно движение на физическите лица в рамките на Съюза, като премахнат данъчните пречки при внос в една държава членка на лично имущество, което се намира в друга държава членка[50]. Тази цел не е еквивалентна на предвидената в Регламент № 1186/2009[51], тъй като той се отнася до движението на имущество не между държави членки, а между държава членка и трета страна — единственият фактически състав, при който обикновено се прилагат мерки за защита на икономиката на Съюза, обосноваващи облагането с мита[52], както запитващата юрисдикция правилно изтъква това.

63. Друга причина, поради която схващането за обичайно място на пребиваване по смисъла на тези директиви ми се струва, че не може да бъде транспонирано при тълкуването на Регламент № 1186/2009, било то и само като допълнителен източник на вдъхновение, е, че правните области, обхванати от тези две категории актове, са различни, дори и да имат сходства. Вярно е, че от една страна, освобожданията от данъчно облагане и митническите освобождавания като обща характеристика имат за цел да освобождават имущество от каквото и да е облагане и от друга страна, стремежът да се подобри паралелизмът между разпоредбите, приложими в областта на данъчното облагане и тези в областта на митата, е явен в законодателната

47 — В Първата директива 80/1263/ЕИО на Съвета от 4 декември 1980 година относно въвеждане на общностно свидетелство за управление на моторни превозни средства (ОВ L 375, стр. 1) вече неколкократно се упоменава понятието за обичайно място на пребиваване, но не му се дава определение. Член 9 от Директива 91/439/ЕИО на Съвета от 29 юли 1991 година относно свидетелствата за управление на моторни превозни средства (ОВ L 237, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 7, том 2, стр. 62) поправя тази липса на уточнение. Въпросното определение е възпроизведено в член 12 от Директива 2006/126/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 2006 година (ОВ L 403, стр. 18; Специално издание на български език, 2007 г., глава 7, том 17, стр. 216), която отменя предходната.

48 — Вж. по-специално решения Grasser (C-184/10, EU:C:2011:324, т. 27); Hofmann (C-419/10, EU:C:2012:240, т. 70 и 76) и Nīmanis (C-664/13, EU:C:2015:41, т. 36 и сл.).

49 — По отношение на Директива 83/182 вж. решения Ryborg (C-297/89, EU:C:1991:160, т. 17 и сл.) и Louloudakis (C-262/99, EU:C:2001:407, т. 51 и сл.), а по отношение на Директива 83/183 вж. решение Alevizos (C-392/05, EU:C:2007:251, т. 54 и сл.).

50 — Вж. решения Ryborg (C-297/89, EU:C:1991:160, т. 13); Louloudakis (C-262/99, EU:C:2001:407, т. 58) и Alevizos (C-392/05, EU:C:2007:251, т. 53).

51 — Вж. точка 45 и сл. от настоящото заключение.

52 — Вж. съображения 2 и 3 от Регламент № 1186/2009.

работа[53]. Тези две категории освобождаване обаче не могат да бъдат изцяло приравнени най-вече защото в областта на облагането с мита въпросът за евентуалното предоставяне на освобождаване по правило се поставя единствено по отношение на имущество с произход от трета страна, както и защото начинът им на намеса и ефектът от тях са различни[54].

64. Накрая ще подчертая, че ако всички критерии за установяване на обичайно място на пребиваване, произтичащи както от директиви 83/182 и 83/183, така и от релевантната съдебна практика, бяха транспонирани за целите на прилагане на Регламент № 1186/2009, това би накърнило полезното действие на член 3 и сл. от този регламент, тъй като щеше да има за практическа последица да затрудни съществено достъпа до митническото освобождаване, което въпросните разпоредби предвиждат, най-вече в интерес на гражданите на Съюза, в сравнение с искането от законодателя[55].

65. От тези съображения според мен следва, на първо място, че специалното правило, съгласно което предимство следва да се даде на мястото, където заинтересуваното лице има професионални връзки, когато е невъзможно да се определи къде се намира постоянният център на неговите интереси, може да бъде определящо единствено в хипотезата, при която — както това е посочено в релевантните разпоредби на директиви 83/182 и 83/183 — заинтересуваното лице е живяло „последователно на различни места, разположени в две или повече държави членки“[56]. Всъщност подобно на Комисията считам, че така направеният от законодателя избор се налага, когато трябва да се определи коя от различните засегнати държави членки може да събира данъка върху разглежданото имущество — следователно с цел да се разпределят данъчните правомощия в рамките на Съюза — а не когато заинтересуваното лице е поделило местата си на живот между държава членка и трета страна.

66. На второ място, считам, че референтният период, възприет в директиви 83/182 и 83/183, съгласно които обичайното място на пребиваване по принцип е това, на което заинтересуваното лице живее „не по-малко от 185 дни през календарната година“, тоест повече от половината от всяка разглеждана година, ми се струва непригоден в областта на митническото освобождаване. Ще уточня смисъла на предложението си по-долу[57], а на този етап отбелязвам, че според мен, макар критерият за пропорционалността на времето на присъствие на лице в дадена държава да е релевантен, то периодичността, свързана с годината, не е изцяло подходяща с оглед на въпроса за евентуалното освобождаване от мита.

67. Следователно считам, че елементите, свързани с понятието „обичайно място на пребиваване“, съдържащи се в споменатите по-горе директиви, както са тълкувани от Съда, не могат да се транспонират в настоящото дело, нито като такива дори по аналогия, предвид различията както в текста, така и в целите и областта, разграничаващи Регламент № 1186/2009 от посочените директиви.

53 — Вж. споменатото по-горе становище на Икономическия и социален комитет (т. 1.8); обяснителния меморандум на предложението на Комисията (COM(2007) 614 окончателен, стр. 2 и 3), довело до приемането на Регламент (ЕО) № 274/2008 на Съвета от 17 март 2008 г. (ОВ L 85, стр. 1), който изменя Регламент № 918/83 и е кодифициран с Регламент № 1186/2009; *Georgopoulos*, Th. La franchise douanière, Le droit douanier communautaire entre cohérence et flexibilité. — R.A.E., 2005, No 4, p. 608.

54 — Вж. *Berr*, C. J. et *Trémeau*, H. Le droit douanier communautaire et national. Economica, Paris, 2006, 157, както и *Soulard*, Ch. Union douanière, Taxation des marchandises. — Jurisclasseur Europe, fascicule 504, 2007, 124.

55 — Правилно се посочва, че „[т]ъй като свободното движение на европейските граждани […] е издигнато като основен принцип на общностното право, би било абсурдно те да се сблъскват с особено строг митнически режим в момента на своето завръщане или (първо) установяване в Европейския съюз. Макар че Регламент № 918/83 не предоставя специално освобождаване на европейските граждани, те са първите, които ще се ползват от освобождавания [свързани със събития от личния живот]“ [свободен превод] (вж. *Georgopoulos*, Th. Op. cit., p. 607). Вж. също точка 77 от настоящото заключение.

56 — По силата на член 7, параграф 1, втора алинея от Директива 83/182 и член 6, параграф 1, втора алинея от Директива 83/183 „[к]огато […] професионалните връзки на едно лице са с място, различно от мястото, с което са личните му връзки, вследствие на което лицето живее последователно на различни места, разположени в две или повече държави членки, смята се, че неговото обичайно [място на пребиваване] е мястото, с което то има лични връзки“.

57 — Вж. точка 74 и сл. от настоящото заключение.

68. За изчерпателност ще отбележа, че понятия, близки до това за обичайно място на пребиваване, които съществуват в различни области на правото на Съюза, също са породили тълкувания на Съда. Тук накратко ще изтъкна по-специално решенията относно термините „пребиваване“ и „обичайно“ по смисъла на Регламент № 1408/71[58], както и понятието „обичайно местопребиваване“, съдържащо се по-специално в регламента, наречен „Брюксел IIa“[59], без да бъде определено в него[60].

69. От тази съдебна практика е видно, че по принцип се изисква стабилност на пребиваването, позволяваща да се характеризират тесни връзки с дадена държава, когато се използват такива фактори за локализиране, и че Съдът е посочил списък с критерии за преценка само за целите на прилагане на съответните регламенти. Тъй като тези фактори са били предвидени от законодателя на Съюза, за да може дадено трансгранично положение да се привърже към едната или другата държава членка, съответно по силата на приложимия закон и на компетентната юрисдикция, въпросните решения се вписват — като тези относно директиви 83/182 и 83/183 — в контекст, различен от този в настоящото дело, поради това че то се отнася до това дали да се обложи съгласно правото на Съюза имущество с произход от трета страна.

70. Поради това според мен на понятието „обичайно място на пребиваване“ следва да се даде определение, което да бъде конкретно пригодено към разпоредбите на Регламент № 1186/2009, чието тълкуване се иска.

3. По определение на понятието „обичайно място на пребиваване“, присъщо на Регламент № 1186/2009

71. Най-напред ще припомня, че в първоначалното си предложение относно бъдещия тогава Регламент № 918/83[61] Комисията е искала да определи понятието „обичайно място на пребиваване“ за целите на прилагане на този проект на регламент в един член 4, който по същество е аналогичен на член 3 от Регламент № 1186/2009. Определението на това понятие, което не е запазено в окончателната редакция на Регламент № 918/83, е формулирано по следния начин: „мястото, където едно лице обичайно живее, тоест онова, където то обикновено пребивава продължително в даден период поради своите професионални или лични връзки, които разкриват тясна обвързаност между лицето и мястото, където живее“. [неофициален превод]

72. В рамките на настоящото дело според Комисията на втория преюдициален въпрос следва да се отговори, че „[з]а целите на прилагане на член 3 от Регламент № 1186/2009 обичайното място на пребиваване по принцип съответства на мястото, където заинтересуваното лице действително пребивава през по-голямата част от годината“. Инцидентно тя предлага да се следва допълнителен метод в случаите, при които основните лични връзки на заинтересуваното лице го обвързват с дадена държава членка.

58 — Относно понятието „пребиваване“, определено в член 1, буква з от Регламент № 1408/71, вж. решение Swaddling (C-90/97, EU:C:1999:96, т. 29 и 30), а относно понятието за „обичайно“ упражняване на дейност като заети лица в държава членка, съдържащо се по-специално в член 14 и сл. от този регламент, вж. решение Banks и др. (C-178/97, EU:C:2000:169, т. 25 и сл.).

59 — Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183), по силата на който както обичайното местопребиваване на съпрузите, така и това на децата служат за основа на множество основания за съдебна компетентност.

60 — Относно понятието за обичайното местопребиваване на детето по смисъла на Регламент „Брюксел IIa“ вж. по-специално решения A (C-523/07, EU:C:2009:225, т. 37 и сл.) и Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, т. 44 и сл.).

61 — Споменатото по-горе предложение (COM(79) 104 окончателен).

73. От своя страна считам, че отговорът на този въпрос трябва да съдържа определение на понятието „обичайно място на пребиваване“ по смисъла на Регламент № 1186/2009, което да важи не само по отношение на член 3 от него, но и за всички разпоредби на този регламент, в които то се използва като критерий [62].

74. Освен това смятам, че за да може да се приеме, че физическо лице е установило своето „обичайно място на пребиваване“ в трета страна, трябва да се изисква достатъчно време на присъствие [63] и да се възприеме критерий за съразмерност (или за съотношение), както предлага Комисията. Струва ми се необходимо заинтересуваното лице да е живяло в тази държава поне преобладаващо, когато не е живяло там изключително, през релевантния период. Предимството на този времеви, математически и обективен критерий е да не се налага претегляне между различни аспекти от фактически порядък, произтичащо понякога от субективни съображения, които аспекти може, от една страна, на практика нелесно и дори не така релевантно да се изброят подробно, както предлага нидерландското правителство, и от друга страна, да се окажат сложни за претегляне от националния съд във всеки отделен случай.

75. За сметка на това не считам, че трябва да се възприема една „година“ като единствен референтен период, като се има предвид, че календарната година е ориентир, който според мен действително е свързан с интерес в данъчната област, с оглед на обичайния ориентир на счетоводната или данъчната година, но не е толкова пряко пригоден в областта на митата, и по-специално за да се определи дали дадено лице може да се ползва от митническо освобождаване. Според мен би било нелогично държавата, където се намира „обичайното място на пребиваване“ на лице по смисъла на Регламент № 1186/2009, да се разграничава с оглед на всяка година или дори да зависи от средна годишна стойност. Определящ в това отношение ми се струва цялостният период, през който то е пребивавало в трета страна, преди да внесе личното си имущество на митническата територия на Съюза. Конкретният резултат би могъл да е съвсем различен в зависимост от това дали преценката, позволяваща да се установи обичайното му място на пребиваване, се извършва въз основа на годишен анализ, или с оглед на целия релевантен период [64].

76. Освен това считам, че не е целесъобразно или дори необходимо като главно решение да се даде определение и да се предложи друго решение при условията на евентуалност, по-специално в хипотезата, при която би било трудно да се определи в коя държава е пребивавало заинтересуваното лице през по-голямата част от разглеждания период.

77. Всъщност възможността без никакво основание, изведено от Регламент № 1186/2009, да се въведе алтернативен критерий, поради това че заинтересуваното лице има основни лични връзки в държава членка, има неудобството, че може да се стигне до резултат, противен на този, до който води предлаганият от мен времеви критерий. Такъв би бил по-специално настоящият случай [65]. Освен това въпросният критерий в голяма част би лишил от полезното

62 — Вж. точка 28 от настоящото заключение.

63 — Също така, споменатата по-горе препоръка на Съвета за митническо сътрудничество изисква за приемането на освобождаване на движимо имущество, внесено във връзка с преместване на местожителството, следното: „в случай на лице, връщащо се в държавата на вноса, *продължителността на пребиваването в чужбина трябва да изглежда достатъчна*“ (курсивът е мой).

64 — Ако например за период от пет години лице е пребивавало повече време в трета държава през първите четири, но повече в държава членка през последната година, от това може да се заключи — ако анализът е на годишна основа — че съгласно него обичайното му място на пребиваване се е намирало на територията на Съюза, така че митническото освобождаване би му било отказано, при все че през този период заинтересуваното лице е живяло главно в чужбина.

65 — В случая на г-н X е установено, че спорният период е от 1 март 2008 г. до 1 август 2011 г. и че той е прекарал извън Катар само 281 дни, тоест доста по-малко от година от трите години и половина. Следователно според мен той е пребивавал предимно именно в тази трета държава и в нея се намира неговото „обичайно място на пребиваване“. За сметка на това, запазването на мястото, където преобладават личните връзки на заинтересуваното лице, би имало за последствие Нидерландия да се посочи като неговото обичайно такова място.

действие предвиденото в член 3 и сл. от регламента освобождаване, тъй като гражданите на Съюза, пребиваващи продължително в трета страна във връзка с работата си, като са оставили близките си, установени в държавата членка, от която произхождат, често не биха могли да се ползват от този изгоден инструмент.

78. Впрочем предвиждането на допълнителен критерий ми се струва необосновано с оглед на обичайните правила, имащи за цел, от една страна, очертаване на съотношението между всеки принцип и изключенията от него и от друга, доказателствената тежест. Всъщност ясно е, че лицето, което иска да се ползва от изключението от принципа на облагане, представляващо митническо освобождаване[66], е длъжно да приведе доказателство за всички факти, които изтъква в този смисъл[67]. Освен това националният съд трябва да приложи определените от Съда критерии с оглед на фактическите обстоятелства по спора, с който е сезиран, и евентуално да отхвърли искането за митническо освобождаване при наличието на остатъчно съмнение, че обичайното място на пребиваване на въпросното лице действително се намира в трета страна. Да се възложи на заинтересуваното лице тежестта да докаже, че има право на това освобождаване, позволява по-специално да се ограничат възможностите за злоупотреба с такава митническа привилегия.

79. В това отношение ще отбележа, че както Комисията подчертава, евентуалната опасност от злоупотреба с режима на митническо освобождаване, предвиден в член 3 от Регламент № 1186/2009, която би могла да произтече по-специално от едно твърде разширено схващане на понятието „обичайно място на пребиваване“, по принцип е ограничена от набора от кумулативни условия, предвидени в членове 4—11 от регламента. Тъй като те в достатъчна степен ограничават възможността за ползване от режима, според мен не следва към тях да се добавят изисквания като предложените от нидерландското правителство.

80. Накрая бих искал да подчертая, че тъй като законодателят съзнателно е предпочел просто решение, като е избрал да не определя точно понятието за обичайно място на пребиваване по смисъла на Регламент № 918/83, след това на Регламент № 1186/2009, струва ми се от съществено значение да не се избира възможността за определение на това понятие, което би било прекомерно сложно в рамките на искането в настоящото дело тълкуване.

81. Поради това предлагам на втория въпрос да се отговори, че за да се определи обичайното място на пребиваване на физическо лице по смисъла на Регламент № 1186/2009, националната юрисдикция, сезирана със спора в главното производство, следва да вземе предвид всички факти, позволяващи да се установи мястото, където това лице конкретно е пребивавало през по-голямата част от релевантния период, тоест периода, през който заинтересуваното лице е пребивавало частично в една или повече трети държави.

66 — Вж. т. 41 и сл. от настоящото заключение.

67 — Член 126 от Регламент № 1186/2009 изрично гласи, че „[к]огато [той] предвижда освобождаването да се подчинява на изпълнението на определени условия, заинтересуваното лице е длъжно да представи доказателства пред компетентните органи, че тези условия са изпълнени“.

V – **Заключение**

82. С оглед на изложените по-горе съображения предлагам на Съда да отговори на поставените от Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия) преюдициални въпроси, както следва:

„1) Разпоредбите на Регламент (ЕО) № 1186/2009 на Съвета от 16 ноември 2009 година за установяване на система на Общността за митнически освобождавания трябва да се тълкуват в смисъл, че е изключено физическо лице да има „обичайно място на пребиваване“ едновременно в държава членка и в трета страна, по-специално за целите на прилагане на освобождаването от вносни мита, предвидено в член 3 от този регламент.

2) В същия контекст „обичайното място на пребиваване“ на физическо лице трябва да се определи, като се вземат предвид всички факти, позволяващи да се установи мястото, където това лице конкретно е пребивавало през по-голямата част от релевантния период“.